

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ข้าวเป็นอาหารหลักของคนไทยในทุกครัวเรือนและข้าวก็ยังเป็นหนึ่งในพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญของประเทศ ในปัจจุบันพฤติกรรมการเลือกซื้อข้าวสารของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปตามวิถีการดำเนินชีวิตและสภาพของสังคมที่มีขนาดของครัวเรือนเล็กลง สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยได้ผลสำรวจขนาดของครัวเรือนโดยเฉลี่ย 3 คนในปี 2556 (จิราภรณ์ แผลงประพันธ์, 2557) และจากรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงจากอดีตที่ผ่านมา ทำให้รูปแบบการค้ำข้าวสารแบบบรรจุถุงเข้ามามีบทบาททดแทนในตลาดการค้ำข้าวสารแบบบรรจุกระสอบ ดวงถึง หรือตักแบ่งขายซึ่งเป็นรูปแบบการค้ำข้าวสารที่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิม และด้วยขนาดบรรจุภัณฑ์ที่เล็กลงสะดวกต่อการซื้อและเก็บรักษา โดยข้าวสารบรรจุถุงในปัจจุบันมีขนาดบรรจุ 1 กิโลกรัม ขนาด 2 กิโลกรัม ขนาด 5 กิโลกรัม ขนาด 10 กิโลกรัม เป็นต้น ทั้งนี้ข้าวสารบรรจุถุงขนาด 5 กิโลกรัม เป็นขนาดบรรจุถุงที่ผู้บริโภคนิยมมากที่สุด (รวีสสาข์ สุชาติ และคณะ, 2556) ซึ่งมีส่วนครองตลาดข้าวบรรจุถุงทั้งหมดประมาณร้อยละ 95 เนื่องจากมีความเหมาะสมกับขนาดของครอบครัวคนไทยในปัจจุบันซึ่งมีขนาดเล็กลงโดยเฉลี่ยครอบครัวละ 3-5 คน ซึ่งสามารถประมาณได้ว่าจะบริโภคข้าวบรรจุถุงขนาด 5 กิโลกรัมหมดภายใน 1-2 สัปดาห์ (ข้าวมาบุญครอง, ออนไลน์, ม.ป.ป.) การเลือกซื้อข้าวสารบรรจุถุงจึงเป็นทางเลือกหนึ่งทำให้ตลาดข้าวสารบรรจุถุงมีการแข่งขันที่สูงขึ้น ทั้งในเรื่องคุณภาพ ชนิด ราคา และขนาดบรรจุภัณฑ์ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค

จังหวัดเพชรบุรี ตั้งอยู่ภาคกลางตอนใต้ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 35 ระยะทางประมาณ 123 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 6,225.138 ตารางกิโลเมตร หรือ 3,890,711.00 ไร่ โดยมีส่วนที่กว้างที่สุดวัดได้ 103 กิโลเมตร จากทิศตะวันออก-ตะวันตก และส่วนที่ยาวที่สุดวัดได้ 80 กิโลเมตร จังหวัดเพชรบุรีประกอบด้วย 8 อำเภอคือ อำเภอเมืองเพชรบุรี อำเภอท่ายาง อำเภอเขาย้อย อำเภอบ้านแหลม อำเภอบ้านลาด อำเภอชะอำ อำเภอหนองหญ้าปล้อง และอำเภอแก่งกระจาน ในการสำรวจจำนวนประชากรปี 2556 จังหวัดเพชรบุรีมีประชากร จำนวน 466,967 คน จังหวัดเพชรบุรีมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งสิ้น จำนวน 983,097 ไร่ โดยมีพื้นที่ทำนามากที่สุด คือ 401,285 ไร่ รองลงมาเป็นพื้นที่ทำไร่ 242,238 ไร่ พื้นที่ปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น 221,016 ไร่ และพื้นที่ทำการเกษตรอื่นๆ 118,558 ไร่ จังหวัดเพชรบุรียังเป็นแหล่งผลิตอาหารปลอดภัยสินค้าเกษตร เกษตรอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เสริมสร้างคุณภาพชีวิต จังหวัดเพชรบุรีมีโครงสร้างตลาดและศูนย์กลางการตลาดที่สำคัญของจังหวัดเพชรบุรีในปี 2556 ที่เป็นที่ยำหน่ายสินค้าอุปโภคและบริโภค มี 4 ประเภท

1. ห้างสรรพสินค้า/ซูเปอร์มาร์เก็ต/พลาซ่า เช่น สยามเม็คโคร สหไทยดีพาร์ตเมนต์สตรี เทสโก้โลตัส บิ๊กซีซูเปอร์เซ็นเตอร์ เป็นต้น

2. ตลาดกลางพืชผลการเกษตร ที่ได้รับการ สนับสนุนจาก กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

3. ตลาดสด เช่น ตลาดอนามัย ตลาดสดเทศบาลท่ามาย ตลาดเทศบาลเมืองชะอำ ตลาดสดเทศบาลตำบลเขาย้อย ตลาดสดสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด

4. ตลาดนัด ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอต่างๆ ขายสินค้าเฉพาะวันนัดเท่านั้นเปิดจำหน่ายสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง

จังหวัดเพชรบุรีมีสินค้านำเข้าจังหวัดส่วนใหญ่ เป็นสินค้าอุปโภคบริโภค ที่ไม่มีการผลิตในจังหวัดหรือผลิตได้ แต่ไม่เพียงพอกับความต้องการตลาดและสินค้าประเภททุนที่ใช้ในการผลิตสินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่

- น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น ก๊าซหุงต้มและยานพาหนะนำเข้าจากกรุงเทพมหานคร และคลังจังหวัดสมุทรสงคราม

- เครื่องยนต์ เครื่องจักร เครื่องใช้ไฟฟ้า และยานพาหนะ นำเข้าจากกรุงเทพมหานคร

- อุปกรณ์การเกษตรและประมง เช่น ปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช เมล็ดพืช อาหารสัตว์ แห อวน เป็นต้น ส่วนใหญ่นำเข้าจากกรุงเทพมหานคร

- วัสดุก่อสร้าง นำเข้าจากกรุงเทพมหานคร และสระบุรี

- ไม้แปรรูป นำเข้าจากกรุงเทพมหานคร และจังหวัดอื่น ๆ

- เหล็กเส้น กระจกเบื้อง สังกะสี นำเข้าจากกรุงเทพมหานคร

- สินค้าอุปโภคบริโภค เช่น ผงซักฟอก สบู่ ยาสีฟัน น้ำมันพืช สุรา เบียร์ เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ส่วนใหญ่นำเข้าจากกรุงเทพมหานคร

- สินค้าส่งออกที่สำคัญของจังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ ผลผลิตทางเกษตรกรรมและสินค้าอุตสาหกรรม

- ข้าวสาร ส่วนใหญ่ส่งออกไปจำหน่ายในจังหวัดภาคใต้และกรุงเทพมหานคร

- มะนาว ส่งออกไปจำหน่ายในตลาดกรุงเทพมหานคร และจังหวัดอื่น ๆ

- กุ้งส่งออกไปจำหน่ายทั่วไป และกุ้งหอมทองส่งออกไปจำหน่ายยังประเทศญี่ปุ่น

- สับปะรด ส่งโรงงานสับปะรดกระป๋อง ในจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงคราม นครปฐม กาญจนบุรี และผู้บริโภคราคาทั่วประเทศ

- มะม่วง ส่งออกไปจำหน่ายในตลาดภาคใต้ กรุงเทพมหานคร และผู้ส่งออก

- เกลือทะเล ส่งออกไปจำหน่ายให้โรงงานประเภทต่าง ๆ และผู้ส่งออกในจังหวัดภาคใต้

- สินค้าสัตว์ทะเลส่วนใหญ่ส่งไปจำหน่ายในตลาดกรุงเทพมหานคร สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม

- ปูนซีเมนต์ ส่งออกไปจำหน่ายยังจังหวัดภาคใต้ทั้งหมด ภาคกลางตอนใต้ ได้แก่ จังหวัดราชบุรี เพชรบุรี และกาญจนบุรีบางส่วน

- ขนมหินเมือง เช่น ขนมห่มอแกง ขนมหอมม้วน ขนมห้าบิ่น ทองหีบ ทองหยอด ผอยทอง ข้าวเกรียบ กล้วยอบ ผลไม้กวน ส่งออกจำหน่ายทั่วไป

ในปัจจุบันการบริโภคข้าวสารของคนในจังหวัดเพชรบุรีนั้นมีการเลือกซื้อข้าวสารในหลายรูปแบบทั้งจากร้านขายข้าวโดยเฉพาะ ร้านสะดวกซื้อ ร้านค้าปลีก และไฮเปอร์มาร์เก็ต เป็นต้น เนื่องจากลักษณะการเลือกซื้อข้าวสารจากเดิมที่เป็นการซื้อแบบแบ่งขายหรือซั่งกิโล และซื้อเป็นกระสอบหรือเป็นถัง เปลี่ยนเป็นการซื้อแบบบรรจุถุงมากขึ้น เนื่องจากขนาดของครอบครัวของสังคมไทยมีขนาดเล็กลงทำให้พฤติกรรมของการเลือกซื้อข้าวสารมีการเปลี่ยนแปลงมานิยมซื้อในลักษณะของบรรจุภัณฑ์ถุงมากขึ้น ดังนั้น การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพฤติกรรมการเลือกซื้อข้าวสารบรรจุถุงของผู้บริโภคในจังหวัดเพชรบุรี จะทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อข้าวสารบรรจุถุงของผู้บริโภคซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ประกอบการรายเดิมที่มีอยู่และผู้ประกอบการรายใหม่ที่กำลังจะเข้าสู่ตลาด ที่จะสามารถนำไปใช้ประกอบการวางแผนการตลาดปรับปรุงและพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคได้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อข้าวสารบรรจุถุงของผู้บริโภคในจังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อข้าวสารบรรจุถุงของผู้บริโภคในจังหวัดเพชรบุรี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับในการศึกษา

1. เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่ายและผู้สนใจนำข้อมูลจากการศึกษาไปใช้ในการวางแผนการตลาดข้าวสารบรรจุถุง
2. เพื่อทราบถึงพฤติกรรมของผู้บริโภค ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อข้าวสารบรรจุถุงในจังหวัดเพชรบุรี ทำให้ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสามารถปรับปรุงผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค
3. เป็นสร้างกลยุทธ์ทางการตลาดของข้าวสารบรรจุถุงได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้ผู้ประกอบการได้นำไปสร้างกลยุทธ์ในการตลาดเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคหรือกลุ่มเป้าหมาย

กรอบแนวคิดในการศึกษา

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ขอบเขตการศึกษา

1. การศึกษาข้าวสารบรรจุถุงจะเลือกศึกษาเฉพาะ ขนาด 5 กิโลกรัม เนื่องจากเป็นขนาดบรรจุที่ผู้บริโภคนิยมมากที่สุด (รวีสสาข์ สุชาโต และคณะ, 2556)

2. ศึกษาข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 8 อำเภอโดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริโภคที่มีงานทำและเคยซื้อข้าวสารบรรจุถุงขนาด 5 กิโลกรัมเท่านั้น โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามในเดือนมีนาคม 2558

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ผู้บริโภค** หมายถึง กลุ่มประชากรที่ซื้อข้าวสารบรรจุถุงในจังหวัดเพชรบุรี
2. **พฤติกรรมกรรมการซื้อข้าวสารบรรจุถุง** หมายถึง พฤติกรรมหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภคที่ใช้ในกระตัดตัดสินใจ เพื่อทำการประเมินผล วิเคราะห์ การจัดหา ปริมาณในการซื้อต่อครั้ง ความถี่ในการซื้อ บุคคลที่มีส่วนหรืออิทธิพลในการตัดสินใจเลือกซื้อข้าวสารบรรจุถุง เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคล
3. **ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด** หมายถึง กิจกรรมทางการตลาดที่ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาด ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด ที่มีอิทธิพลต่อความต้องการบริโภคข้าวสารบรรจุถุง
4. **ข้าวสารบรรจุถุง** หมายถึง ข้าวสารข้าวชนิดใด และสายพันธุ์ใดก็ตาม ที่ถูกบรรจุในถุงบรรจุภัณฑ์อย่างมิดชิด โดยมีรายละเอียดฉลากหรือข้อความบ่งบอกชนิดหรือประเภทของข้าวสารตราสินค้า น้ำหนักสุทธิ สถานที่ผลิต วันเดือนปีที่ผลิตและหมดอายุ คำแนะนำวิธีการหุงต้ม ในการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการเลือกซื้อข้าวสารบรรจุถุงของผู้บริโภคในจังหวัดเพชรบุรี ระบุเฉพาะข้าวสารบรรจุถุงน้ำหนักสุทธิ 5 กิโลกรัม